

Горенко М. В. здобувачка PhD 053 Психологія
Уманського державного педагогічного
університету імені П. Тичини
<https://orcid.org/0000-0003-4895-675X>

АПРОБАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРЕНІНГОВОЇ ПРОГРАМИ «РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ»

У статті представлено результати апробації авторської тренінгової програми. Проаналізовано зміни таких компонентів психологічної готовності у майбутніх психологів з урахуванням гендерних особливостей як мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційний, комунікативний, регулятивно-вольовий, рефлексивний.

Ключові слова: психологічна готовність; майбутні психологи; професійна кар'єра; гендер; андрогінність; фемінність; маскуліність.

Вступ. Особливої актуальності в умовах протидії агресії з боку Росії набуває підготовка практичних психологів до роботи з комбатантами з посттравматичним стресовим розладом та подальшою психологічною реабілітацією їх до умов мирного життя, а також до роботи з цивільним населенням. Це все зумовлює своєчасність та актуальність дослідження щодо розвитку у майбутніх психологів психологічної готовності до здійснення професійної діяльності та професійної кар'єри.

Мета: здійснити аналіз ефективності тренінгу «Розвиток психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри».

Теоретичне підґрунтя. Аналіз психологічної літератури свідчить про те, що проблема професійної кар'єри знайшла відображення у працях зарубіжних (О. Молл, С.Паркінсон, Д. Сьюпер, Е. Шейн, Д. Халл та ін.) та українських (О. Бондарчук, І.Бондаревська, Л. Карамушка, Л. Онуфрієва, А. Поплавська, О. Сафін, М. Сурякова, Є.В.Татарінов, В. Чернявська, Н. Шеленкова та ін.) учених. За останній час проведено низку досліджень, присвячених аналізу психологічної готовності до різних видів діяльності, зокрема діяльності психолога (О. Гульбс, А.Журавель, Т. Канівець, Л. Мороз, В. Панок, Н.Пов'якель, О.Хуртенко, Н.Чепелєва, Н.Шеленкова та ін.).

Методи дослідження. З метою вивчення ефективності тренінгової програми були використані емпіричні

методи дослідження: анкетування, тестування, опитування, контент-аналіз.

Результати і обговорення. Експериментальне дослідження проходило на базі Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини та Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. В дослідженні взяли участь здобувачі II–V курсів напряму підготовки «053 Психологія». Вибірка формувалась таким чином, щоб до неї потрапила рівна кількість осіб кожної статі. Загальна кількість респондентів – 180 (90 дівчат, 90 хлопців). Одна група була контрольною (90 осіб), а друга – експериментальна (90 осіб).

Ефективність експериментальної роботи з формування психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри перевірялася за критеріями:

- рівень сформованості структурних компонентів психологічної готовності;
- загальний рівень психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри.

Аналіз ефективності тренінгу на основі критеріїв показав його результативність. Це проявляється у тому, що у респондентів експериментальної групи (далі - ЕГ) зафіксовано *позитивну динаміку* у всіх компонентах зазначеної готовності, у той час, як у контрольній групі (далі – КГ) таких змін не було. Проаналізуємо детально результати, отримані по кожному з компонентів.

Динаміка змін у рівні сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри у КГ (n-90) і ЕГ (90)

Групи, гендерні типи	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
	Початк. зріз	Заклуч. зріз	Початк. зріз	Заклуч. зріз	Початк. зріз	Заклуч. зріз
КГ андрогінний тип (n-42)	16,7% n-7	19% n-8	41,9% n- 18	41,9% n-18	39,5% n-17	38,1% n-16
ЕГ андрогінний тип (n-43)	18,6% n-8	39,5%* n-16	41,9% n- 18	46,5% n-20	39,5% n-17	13,95%* n-6
КГ фемінний тип (n-16)	12,5% n-2	12,5% n-2	37,5% n-6	37,5% n-6	50% n-6	50% n-6
ЕГ фемінний тип (n-14)	14,3% n-2	42,85%* n-6	35,7% n-5	42,85%* n-6	50% n-7	14,3%* n-2
КГ маскулінний тип (n-32)	12,5% n-4	15,6% n-5	34,4% n-11	34,4% n-11	53,1% n-17	50% n-16
ЕГ маскулінний тип (n-33)	15,2% n-5	33,3%* n-11	33,3% n-11	48,5%* n-16	51,5% n-17	18,2%* n-6

*p<0,05

Отримані дані (табл.1) і свідчать про те, що до впровадження тренінгу у ЕГ *низький рівень* розвитку мотиваційно-ціннісного компоненту було зафіксовано у 39,5% респондентів андрогінного типу, 50% фемінного типу та у 51,5% маскулінного типу, то після експерименту кількість таких осіб скоротилась у представників усіх гендерних груп, а саме - 13,95% у андрогінних респондентів (-25,5%), 14,3% фемінних (-35,7%) та 18,2% маскулінних (-33,3%). Також є зміни у *середньому рівні* розвитку - кількість здобувачів андрогінного типу збільшилась на 4,6% (з 41,9% до 46,5%), кількість фемінних здобувачів збільшилась на 7,15% (з 35,7% до 42,85%), кількість маскулінних здобувачів - на 15,2% (з 33,3% до 48,5%). Разом з тим, кількість респондентів з *високим рівнем* розвитку за цим показником збільшилась: у андрогінних здобувачів з 18,6% до 39,5% (+20,9%), у фемінних - з 14,3% до 42,85% (+28,5%), у маскулінних - з 15,2% до 33,3% (+18,1%).

У КГ суттєвих відмінностей зафіксовано не було. Кількість здобувачів з високим рівнем сформованості мотиваційно-ціннісного компоненту у андрогінних респондентів зросла на 2,3% (з 16,7% до 19%), у фемінних залишилась така ж сама 12,5%, у маскулінних зросла на

3,1% (з 12,5% до 15,6%). Кількість осіб з середнім рівнем у андрогінних, фемінних та маскулінних респондентів залишилась такою ж - 41,9%, 37,5%, 34,4% відповідно. Кількість осіб з низьким рівнем дещо змінилась у групі андрогінних (з 39,5% до 38,1% (-1,4%)) та маскулінних респондентів (з 53,1% до 50% (-3,1%)), у фемінних респондентів залишилась така ж 37,5%.

Отож, у результаті впровадження авторської програми серед учасників ЕГ збільшилась кількість з високим рівнем розвитку мотиваційно-ціннісного компоненту психологічної готовності та зменшилась кількість з низьким рівнем розвитку. Вважаємо, що це відбулось у результаті того, що під час проходження тренінгу посилювалась націленість здобувачів на активну життєву позицію та вирішення професійних завдань та сприяло усвідомленню цінності психологічної професії, формувало позитивну професійну мотивацію [1]. Розглянемо зміни, які відбулись в процесі формування експерименту щодо рівня розвитку *когнітивного компоненту* психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри (табл. 2).

Динаміка змін у рівні сформованості когнітивного компоненту психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри у КГ (n-90) і ЕГ (90)

Групи, гендерні типи	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз
КГ андрогінний тип (n-42)	21,4% n-9	26,2% n-11	47,6% n-20	50% n-21	31% n-13	23,8% n-10
ЕГ андрогінний тип (n-43)	20,9% n-9	41,9%* n-18	48,8% n-21	53,5%* n-23	30,2% n-13	4,65%* n-2
КГ фемінний тип (n-16)	18,75% n-3	25% n-4	43,75% n-7	43,75% n-7	37,5% n-6	31,25% n-5
ЕГ фемінний тип (n-14)	14,3% n-2	42,85%* n-6	42,85% n-6	50%* n-7	42,85% n-6	7,1%* n-1
КГ маскулінний тип (n-32)	15,63% n-5	15,63% n-5	43,75% n-14	46,9% n-15	40,62% n-13	37,5% n-12
ЕГ маскулінний тип (n-33)	15,16% n-5	42,4%* n-14	42,4% n-14	51,5%* n-17	42,4% n-14	6,06%* n-2

*p<0,05

З табл. 2 бачимо, що після формувального етапу у ЕГ відбулись значущі зміни, а саме: збільшилась кількість

здобувачів-майбутніх психологів, яким притаманний *високий рівень* розвитку *когнітивного компоненту* психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри у андрогінних респондентів практично вдвічі з 20,9% до 41,9% (+21%), у групі фемінних респондентів з 14,3% до 48,85% (+34,5), у маскулінних – з 15,16% до 42,4% (+27,2%). Кількість здобувачів з *середнім рівнем* розвитку когнітивного компоненту також трішки зросла: у фемінних респондентів з 42,85% до 50% (+7,15%), у маскулінних – з 42,42% до 51,5% (+9,1%). У андрогінних здобувачів залишився майже на такому ж рівні (+4,7) з 48,8% до 53,5%, але у той же час кількість здобувачів з *низьким рівнем* зменшилась аж з 30,2% до 4,65% (-25,5%). Фемінних респондентів зменшилась з 42,85% до 7,1% (-35,7%), серед маскулінних здобувачів - з 42,42% до 6,05% (-36,3%).

У КГ суттєвих відмінностей зафіксовано не було. Кількість здобувачів з високим рівнем сформованості

когнітивного компоненту у андрогінних респондентів зросла на 4,8% (з 21,4% до 26,2%), у фемінних - на 6,25% (з 18,75% до 25%) , у маскулінних залишилась такою ж (15,63%). Кількість осіб з середнім рівнем у андрогінних здобувачів збільшилась на 2,4% (з 47,6% до 50%) у фемінних – залишилась такою ж (43,75%), у маскулінних збільшилась на 3,15% (з 43,75% до 46,9%). Кількість здобувачів з низьким рівнем серед андрогінних респондентів зменшилась на 7,2% (з 23,8% до 31%), серед фемінних – на 6,25% (з 37,5% до 31,25%), серед маскулінних – на 3,12% (з 40,62% до 37,5%). Отож, є підстави стверджувати, що впровадження тренінгу підвищило міру оволодіння майбутніми психологами ЕГ знаннями щодо сутності професійної кар'єри, її видів, етапів та чинників, які впливають на її здійснення, а також гендерних аспектів здійснення професійної діяльності та кар'єри, а також підвищило рівень пізнавальної активності.

Розглянемо зміни в учасників ЕГ щодо рівня розвитку *операційного компоненту* психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри (табл. 3).

Динаміка змін у рівні сформованості операційного компоненту психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри у КГ (n-90) і ЕГ (90)

Групи, гендерні типи	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз
КГ андрогінний тип (n-42)	35,71% n-15	38,1% n-16	45,2% n-19	47,6% n-20	19,05% n-8	14,3% n-6
ЕГ андрогінний тип (n-43)	37,2% n-16	46,5%* n-20	46,5% n-20	51,2%* n-22	16,3% n-7	2,3%* n-1
КГ фемінний тип (n-16)	31,25% n-5	31,25% n-5	43,75% n-7	43,75% n-7	25% n-4	25% n-4
ЕГ фемінний тип(n-14)	28,57% n-4	35,7%* n-5	50% n-7	57,1%* n-8	21,4% n-3	7,1%* n-1
КГ маскулінний тип (n-32)	21,9% n-7	21,9% n-7	40,6% n-13	43,75% n-14	37,5% n-12	34,4% n-11
ЕГ маскулінний тип (n-33)	24,2% n-8	45,45%* n-15	39,4% n-13	48,5%* n-16	36,4% n-12	6,06%* n-2

*p<0,02

За операційним компонентом бачимо, що у ЕГ експерименту зафіксовано слабшу виражену різницю, ніж у інших компонентах. Серед представників андрогінного типу респондентів з високим рівнем розвитку збільшилось на 9,3% (з 37,2% до 46,5%), фемінного типу збільшилось з 28,57 до 35,7% (+7,1%). Значні зміни зафіксовано у представників маскулінного типу – кількість осіб з високим рівнем майже вдвічі зросло з 24,2% до 45,45% (+21,2%). Кількість здобувачів з середнім рівнем розвитку також зросла: у андрогінних респондентів з 46,5% до 51,2% (+7,7%), у фемінних – з 50% до 57,1% (+7,1%) та маскулінних – з 39,4% до 48,5% (+9,1%). Серед андрогінних респондентів відсоток з низьким рівнем зменшився на 14% (з 16,3% до 2,3%), серед фемінних – зменшився на 14,3% (з 21,4% до 7,1%), у маскулінних зменшився практично втричі – на 30,3% (з 36,4% до 6,05%).

У КГ не було зафіксовано суттєвих відмінностей між результатами початкового та заключного зрізу. Кількість майбутніх психологів у групі андрогінних

респондентів збільшилась з 35,71% до 38,1% (+2,4%), фемінних та маскулінних – залишилась на тому ж рівні (31,25% та 21,9% відповідно). Кількість осіб з середнім рівнем у андрогінних здобувачів збільшилась з 45,2% до 47,6% (+2,4%), у фемінних залишилась такою ж 43,75%, у маскулінних – зросла з 40,6% до 43,75% (+3,15%). Кількість здобувачів з низьким рівнем серед андрогінних респондентів зменшилась з 19,05% до 14,3% (-4,7%), серед фемінних залишилась такою ж (25%), серед маскулінних – зменшилась з 37,5% до 34,4% (-3,1%).

Отже, отримані дані за показником операційного компоненту не є такими вираженими як у попередніх компонентах. Можемо припустити, що це пояснюється тим, що зміни в операційному компоненті потребують значно більших зусиль, порівняно з іншими компонентами [2].

Розглянемо зміни, які відбулись в процесі формування експерименту щодо рівня розвитку комунікативного компоненту готовності психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри (табл.4).

Динаміка змін у рівні сформованості комунікативного компоненту психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри у КГ (n-90) і ЕГ (90)

Групи, гендерні типи	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз
КГ андрогінний тип (n-42)	35,7% n-15	35,7% n-15	42,9% n-18	45,2% n-19	21,4% n-9	19% n-8
ЕГ андрогінний тип (n-43)	32,5% n-14	46,5%* n-20	44,2% n-19	48,8%* n-21	23,3% n-10	4,7%* n-2
КГ фемінний тип (n-16)	31,25% n-5	31,25% n-5	37,5% n-6	37,5% n-6	31,25% n-5	31,25% n-5
ЕГ фемінний тип (n-14)	28,6% n-4	50%* n-7	35,7% n-5	42,9%* n-6	35,7% n-5	7,1%* n-1
КГ маскулінний тип (n-32)	18,75% n-6	18,75% n-6	43,75% n-14	46,9% n-15	37,5% n-12	34,4% n-11
ЕГ маскулінний тип (n-33)	18,2% n-6	39,4%* n-13	42,4% n-14	51,5%* n-17	39,4% n-13	9,1%* n-3

*p<0,05

Як бачимо, що у ЕГ збільшилась кількість здобувачів з *високим рівнем комунікативного компоненту* у андрогінних респондентів з 32,5% до 46,5% (+14%), у фемінних - з 28,6% до 50% (+21,4%), у маскулінних – з 18,2% до 39,4% (+21,2%).

Кількість здобувачів з *середнім рівнем* також дещо змінилась: у андрогінних осіб з 44,2% до 48,8% (+4,6%), у фемінних – з 35,7% до 42,9% (+7,1%) та у маскулінних – з 42,4% до 51,5% (+9,1%). У той же час спостерігаємо суттєві зміни у кількості осіб, яким притаманний *низький рівень*: серед андрогінних здобувачів кількість зменшилась на 18,6% (з 23,3% до 4,7%), серед фемінних – на 28,6% (з 35,7% до 7,1%) та серед маскулінних на 30,3% (з 39,4% до 9,1%).

У КГ не було зафіксовано суттєвих змін. Кількість майбутніх психологів у групі андрогінних, фемінних та маскулінних респондентів залишилась такою ж (35,7%, 31,25%, 8,75% відповідно). Кількість осіб з

середнім рівнем у андрогінних здобувачів збільшилась з 42,9% до 45,2% (+2,3%), серед фемінних – залишилась такою ж (37,5%), серед маскулінних збільшилась з 43,75% до 46,9% (+3,15%). Кількість здобувачів з *низьким рівнем* серед андрогінних респондентів зменшилась з 21,4% до 19% (-2,4%), серед фемінних – залишилась такою ж (31,25%), серед маскулінних – зменшилась з 37,5% до 34,4% (-3,1%).

Отож, спостерігаємо значні позитивні зміни у комунікативному компоненті після формувального етапу у ЕГ, вважаємо що такі зміни можна пояснити тим, що були застосовані активні методи, які сприяли розвитку комунікативних вмінь, підвищили потребу у спілкуванні, дещо підвищили лідерські здібності.

Проаналізуємо дані, отримані за *регулятивно-вольовим компонентом* психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри (табл.5).

Табл. 5

Динаміка змін у рівні сформованості регулятивно-вольового компоненту психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри у КГ (n-90) і ЕГ (90)

Групи, гендерні типи	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз
КГ андрогінний тип (n-42)	23,8% n-10	26,2% n-11	50% n-21	52,4% n-22	26,2% n-11	21,4% n-9
ЕГ андрогінний тип (n-43)	23,3% n-10	41,9%* n-18	46,5% n-20	48,8%* n-21	30,3% n-13	9,3%* n-4
КГ фемінний тип (n-16)	18,75% n-3	18,75% n-3	31,25% n-5	37,5% n-6	50% n-8	43,75% n-7
ЕГ фемінний тип (n-14)	14,3% n-2	42,85%* n-6	35,7% n-5	42,85%* n-6	50% n-7	14,3%* n-2
КГ маскулінний тип (n-32)	25% n-8	28,2% n-9	43,75% n-14	43,75% n-14	31,25% n-10	28,1% n-9
ЕГ маскулінний тип (n-33)	21,21% n-7	42,4%* n-14	45,45% n-15	48,5%* n-16	33,3% n-11	9,1%* n-3

*p<0,05

Питання психології

З табл.5 бачимо, що після формувального етапу у ЕГ відбулись значущі зміни, а саме: збільшилась кількість здобувачів-майбутніх психологів, яким *притаманний високий рівень розвитку регулятивно-вольового компоненту* психологічної готовності у андрогінних респондентів майже вдвічі з 23,3% до 41,9% (+18,6), у фемінних більше ніж вдвічі - з 14,3% до 42,85% (+28,5%) і у маскулінних - з 21,21% до 42,4% (+21,2%). Кількість здобувачів з *середнім рівнем* майже не змінився: серед андрогінних респондентів зріс з 46,5 до 48,8% (+2,3%), серед фемінних – з 35,7% до 42,85% (+7,2%), серед маскулінних – з 45,45% до 48,5% (3,05%). Суттєво зменшилась кількість здобувачів з *низьким рівнем*: серед андрогінних респондентів знизилась втричі – з 30,3% до 9,3% (-21%), серед фемінних знизився втричі з 50% до 14,3% (-35,7), серед маскулінних респондентів зменшився з 33,3% до 9,1% (-24,2%). Вважаємо, що таких результатів вдалось досягнути за допомогою регулярних діалогів та дискусій

про значення розвинених вольових якостей для професії психолога, про необхідність вміння регулювати психічний та емоційний стан.

Разом з тим, у КГ статистично значущих відмінностей виявлено не було. Кількість майбутніх психологів у групі андрогінних респондентів збільшилась з 23,8% до 26,2 (+2,4%), у фемінних залишилась такою ж (18,75%), у маскулінних – збільшилась з 25% до 28,2% (+3,2%). Кількість осіб з середнім рівнем у андрогінних здобувачів збільшилась з 50% до 52,4% (+2,4%), у фемінних – з 31,25% до 37,5% (+6,2%), у маскулінних залишилась такою ж (43,75%). Кількість здобувачів з низьким рівнем серед андрогінних респондентів зменшилась з 26,2% до 21,4% (-4,8%), у фемінних – з 50% до 43,75% (-6,2%), у маскулінних - з 31,25% до 28,1% (-3,15%).

Проаналізуємо дані, отримані за *рефлексивним компонентом* психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри (табл.6).

Табл. 6

Динаміка змін у рівні сформованості рефлексивного компоненту психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри у КГ (n-90) і ЕГ (90)

Групи, гендерні типи	Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз	Початк. зріз	Заключ. зріз
КГ андрогінний тип (n-42)	26,2% n-11	28,6% n-12	45,2% n-19	45,2% n-19	28,6% n-12	26,2% n-11
ЕГ андрогінний тип (n-43)	27,9% n-12	44,2%* n-19	46,5% n-20	48,88%* n-21	27,9% n-12	7%* n-3
КГ фемінний тип (n-16)	18,75% n-3	18,75% n-3	37,5% n-6	37,5% n-6	43,75% n-7	43,75% n-7
ЕГ фемінний тип (n-14)	21,4% n-3	35,7%* n-5	42,9% n-6	50%* n-7	35,7% n-5	14,3%* n-2
КГ маскулінний тип (n-32)	18,8% n-6	21,9% n-7	40,6% n-13	40,6% n-13	40,6% n-13	37,5% n-12
ЕГ маскулінний тип (n-33)	18,2% n-6	27,3%* n-9	39,4% n-13	51,5%* n-17	42,4% n-14	21,2%* n-7

*p<0,05

З табл.6 бачимо, що після формувального етапу у ЕГ відбулись значущі зміни, а саме: збільшилась кількість здобувачів-майбутніх психологів, яким притаманний *високий рівень розвитку рефлексивного компоненту* у андрогінних респондентів з 27,9% до 44,2% (+16,3%), у фемінних – з 21,4% до 35,7% (+14,3%), у маскулінних – з 18,2% до 27,3% (+9,1%). Кількість здобувачів з *середнім рівнем* також дещо змінилась: у андрогінних

здобувачів – з 46,5% до 48,8% (+2,3), у фемінних – з 42,9% до 50% (+7,1%), у маскулінних – з 39,4% до 51,5% (+12,1%). Кількість здобувачів з *низьким рівнем* серед андрогінних респондентів зменшилась з 27,9% до 7% (-20,9%), у фемінних – з 35,7% до 14,3% (-21,4%), у маскулінних здобувачів зменшилась вдвічі з 42,4% до 21,2% (-21,2%).

Разом з тим, у КГ статистично значущих відмінностей між початковим та

Питання психології

заключним зрізом виявлено не було. Кількість майбутніх психологів у групі андрогінних респондентів збільшилась з 26,2% до 28,6% (+2,4%), у фемінних залишилась такою ж 18,75%, у маскулінних збільшилась з 18,8% до 21,9% (+3,1%). Кількість осіб з середнім рівнем у андрогінних, фемінних та маскулінних

здобувачів залишилась такою ж (45,2%, 37,5%, 40,6% відповідно). Кількість здобувачів з низьким рівнем серед андрогінних респондентів зменшилась з 28,6% до 26,2% (-2,4%), у фемінних залишилась такою ж (43,75%), у маскулінних зменшилась з 40,6% до 37,5% (-3,1%).

Табл. 7

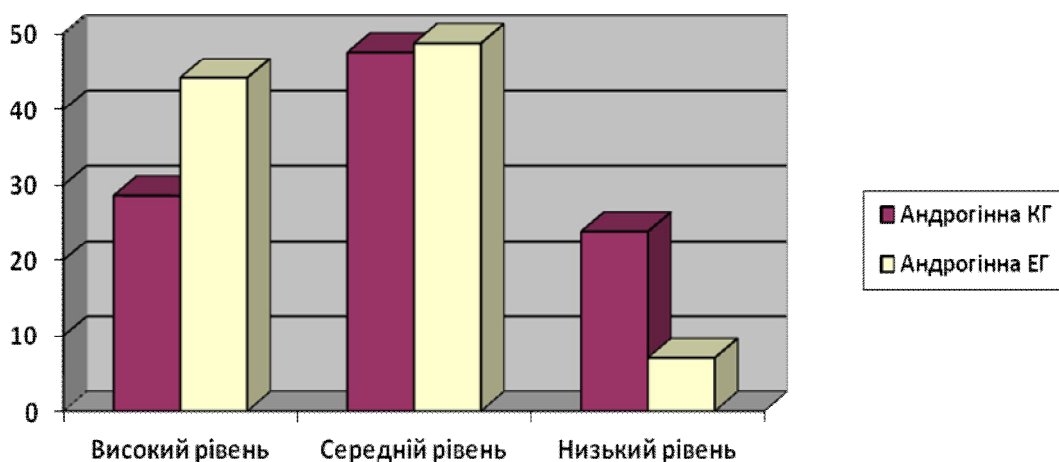
Динаміка сформованості психологічної готовності майбутніх психологів до професійної кар'єри

Рівень	Констатувальний етап експерименту (n-180)		Контрольний етап експерименту							
			Контрольна група (n-90)				Експериментальна група (n-90)			
			Початк. зріз		Заключ. зріз		Початк. зріз		Заключ. зріз	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Високий	40	22,2%	21	23,3%	23	25,5%	20	22,2%	38	42,2%*
Середній	75	41,7%	38	42,2%	41	45,%	37	41,1%	44	49%*
Низький	65	36,1%	31	34,4%	26	28,8%	33	36,6%	8	8,8%*

*p<0,05

З табл.7 бачимо, що кількість майбутніх психологів у ЕГ, у порівнянні з КГ, з високим рівнем психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри зросла майже вдвічі (+16,7%), з середнім рівнем кількість осіб дещо збільшилась (+4%) і значно зменшилась кількість осіб з низьким розвитком (-20%).

Візуальне порівняння різниці психологічної готовності майбутніх психологів до професійної кар'єри у КГ та ЕГ з урахуванням гендерних особливостей після формувального етапу експерименту представлено на рис. 1, рис.2, рис. 3.

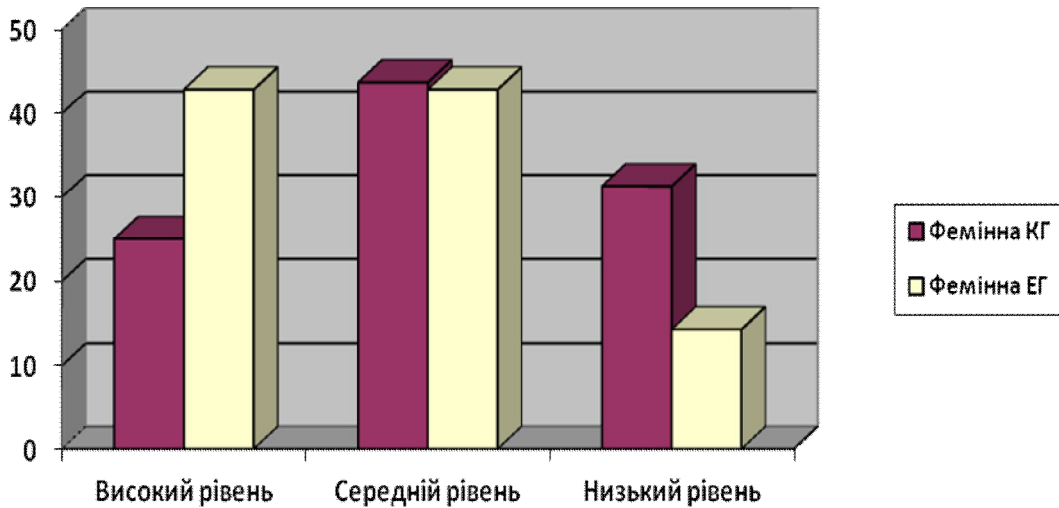

Рисунок 1 – Динаміка змін у ЕГ та КГ після формувального етапу експерименту серед респондентів андрогінного типу.

У андрогінних здобувачів ЕГ (44,2%), порівняно із КГ (28,6%), після формувального етапу експерименту кількість здобувачів з високим рівнем психологічної готовності збільшилась на 15,6%. Кількість майбутніх психологів з

середнім рівнем майже не змінилась (ЕГ - 48,8%, КГ - 47,6%), натомість суттєва різниця спостерігається у кількості здобувачів з низьким рівнем: ЕГ – 7%, КГ - 23,8% (+16,8%).

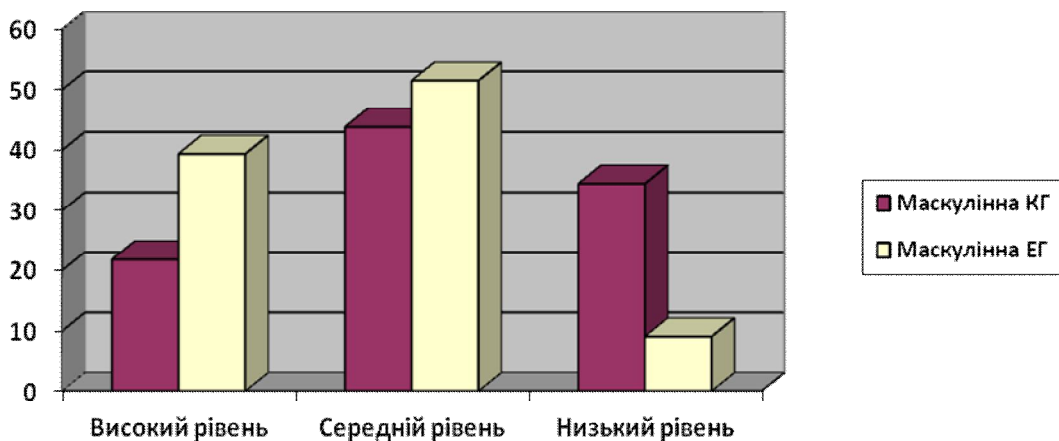
Питання психології

Рисунок 2 – Динаміка змін у ЕГ та КГ після формувального етапу експерименту серед респондентів фемінного типу.

Після формувального етапу експерименту серед здобувачів фемінного типу ЕГ, у порівнянні з КГ, майже вдвічі зросла кількість осіб з високим рівнем розвитку психологічної готовності на 17,85% (ЕГ - 42,85%, КГ - 25%). Кількість

респондентів з середнім рівнем практично не змінилась (ЕГ - 42,85%, КГ - 43,7%), а але спостерігаємо значне зменшення кількості осіб з низьким рівнем на 17% (ЕГ - 14,3%, КГ - 31,3%).

Рисунок 3 – Динаміка змін у ЕГ та КГ після формувального етапу експерименту серед респондентів маскулінного типу.

Серед майбутніх психологів маскулінного типу кількість здобувачів з високим рівнем розвитку психологічної готовності збільшилась вдвічі - на 17,6% (ЕГ - 39,4%, КГ - 21,8%). Кількість осіб із середнім рівнем збільшилась всього на 7,7% (ЕГ - 51,5%, КГ - 43,8%), кількість респондентів з низьким рівнем готовності зменшився майже втричі - на 25,3% (ЕГ - 9,1%, КГ - 34,4%).

впровадження авторського тренінгу, зафіксовано значущі відмінності у показниках КГ та ЕГ на користь останньої. Таким чином, враховуючи дані початкового та заключного зрізу у КГ та ЕГ, можна зробити висновок, що авторська тренінгова програма є ефективною для формування та розвитку психологічної готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри.

Висновки. Після проведення формувального етапу дослідження,

Список використаних джерел:

1. Сафін О.Д., Столярова О.М., Діхтяренко С.Ю., Рабодзей Т.С. Мотиваційна готовність здобувачів вищої освіти до майбутньої професії психолога. Вісник Національного університету оборони України. №6, 2021. С. 105-109. URL : <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/249340>
2. Шеленкова Н.Л. Розвиток у майбутніх психологів психологічної готовності до здійснення професійної кар'єри : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.10 .Київ, 2014. 20 с.
3. Канівець Т.М. Формування психологічної готовності студентів до здійснення майбутньої професійної кар'єри : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.10. Київ, 2013. 20 с.

References

1. Safin O.D., Stoliarova O.M., Dikhtiarenko S.Iu., Rabodzei T.S. (2021) Motyvatsiina hotovnist здobuvachiv vyshchoi osvity do maibutnoi profesii psykholoha [Motivational readiness of students of higher education for the future profession of a psychologist]. Visnyk Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy. №.6. s. 105-109 (in Ukrainian).
2. Shelenkova N.L. (2014) Rozvytok u maibutnikh psykholohiv psykholohichnoi hotovnosti do zdiisnennia profesiinoi kariery [Development of future psychologists psychological readiness for a professional career]. avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk: 19.00.10. Kyiv. 20 s. (in Ukrainian).
3. Kanivets T.M. (2013). Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti studentiv do zdiisnennia maibutnoi profesiinoi kariery [Formation of students psychological readiness for future professional careers]. avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk: 19.00.10. Kyiv. 20 s. (in Ukrainian).

Summary

Gorenko M. PhD candidate 053 Psychology
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

APPROVAL AND ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF THE TRAINING PROGRAM «DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGICAL READINESS OF FUTURE PSYCHOLOGISTS FOR A PROFESSIONAL CAREER»

Introduction. The article presents the results of the approval of the author's training program «Development of psychological readiness of future psychologists to pursue a professional career». Changes in such components of psychological readiness as motivational, cognitive, operational, communicative, regulatory, reflexive, as well as the general level of the phenomenon among future psychologists, taking into account gender characteristics, were analyzed.

Purpose. To carry out an analysis of the effectiveness of the training «Development of psychological readiness of future psychologists to pursue a professional career».

Methods. Empirical methods: questionnaires, testing, surveys, content analysis.

Originality. At the beginning of the formative stage of the experiment, CG and EG students did not differ significantly in terms of the level of formation of the components of psychological readiness to pursue a professional career. After conducting the formative stage of the research, implementing the author's training program, significant differences in the indicators of CG and EG were recorded in favor of the latter. Thus, taking into account the data of the initial and final cut in CG and EG, it can be concluded that the author's training program is effective for forming and developing the psychological readiness of future psychologists to pursue a professional career. Quantity of future psychologists in EG, compared to CG, with a high level of psychological readiness to pursue a professional career has almost doubled (+16.7%), with an average level, quantity of persons has slightly increased (+4%) and quantity of persons has significantly mixed with low development (-20%). The research results can be used to form the psychological readiness of future specialists in higher educational institutions and when teaching psychological disciplines.

Conclusion. Further areas of research can be the psychological support of training psychologists to pursue a professional career, increasing the personal and professional development of the future psychologist, taking into account the peculiarities of his gender identity.

Keywords: psychological readiness; future psychologists; professional career; gender; androgyny; femininity; masculinity.

Received/Поступила: 12.07.22.